

Політична розбудова суспільства. Леонід Кучма. Рухи протесту на початку 2000-х рр. Конфронтація навколо острова Тузла.

План уроку

- ◆ Політична розбудова суспільства. Леонід Кучма.
- ◆ Рухи протесту на початку 2000-х рр.
- ◆ Конфронтація навколо острова Тузла.

Хто такий Леонід Кучма?

Леонід Кучма був другим президентом України, який обіймав посаду з 1994 по 2005 рік. До цього він був прем'єр-міністром (1992–1993) і директором заводу "Південмаш" у Дніпрі. Його обрання у 1994 році стало результатом бажання українців знайти альтернативу першим рокам незалежності, які були хаотичними.

- **Політична розбудова за Кучми:**
- **Демократизація та інститути:** Кучма намагався зміцнити державні інститути, але його правління часто критикували за авторитарні тенденції. Він ввів Конституцію 1996 року, яка визначила Україну як президентсько-парламентську республіку, але з часом сконцентрував владу в своїх руках, обмежуючи свободу преси та опозицію.
- **Економічні реформи:** Кучма підтримував перехід до ринкової економіки, приватизацію та інтеграцію з міжнародними організаціями (наприклад, вступ до Ради Європи 1995 року). Однак реформи були повільними, а корупція процвітала, що викликало невдоволення.
- **Зовнішня політика:** Кучма балансував між Росією та Заходом, підписавши з Росією угоду про дружбу 1997 року, але також прагнути інтеграції з Європою. У 2002 році Україна підтримала антитерористичну коаліцію США після 11 вересня.
- **Суспільні настрої:** Його правління асоціюється з "касетним скандалом" (2000–2001), коли записи нібито доводили його причетність до зловживань, включаючи вбивство журналіста Георгія Гонгадзе. Це підірвало довіру до влади і стало поштовхом для протестів.
- **Наслідки:** Кучма заклав основи для політичної системи, але його правління залишило неоднозначну спадщину — з одного боку, стабільність, з іншого — корупцію та обмеження демократії, що призвели до Помаранчевої революції 2004 року.

Рухи протесту на початку 2000-х рр.

Контекст: На початку 2000-х років Україна переживала економічні труднощі, політичну нестабільність і зростання невдоволення політикою Кучми. Протести стали першими значними проявами громадянської активності, які згодом переросли в Помаранчеву революцію 2004 року.

Основні протести:

- **"Україна без Кучми" (2000–2001):** У листопаді 2000 року оприлюднили "касетні скандали" — записи, які нібито доводили причетність Кучми до корупції та вбивства журналіста Георгія Гонгадзе. Це викликало масові акції протесту в Києві та інших містах, зокрема на Полтавщині. Протести тривали кілька місяців, але не мали достатньої підтримки для повалення влади.
- **Економічні протести:** У цей період багато українців, особливо в регіонах (наприклад, на Полтавщині), протестували проти затримок зарплат, пенсій і соціальних виплат, а також проти економічної політики уряду, яка не вирішувала проблеми безробіття та зростання цін.
- **Мовні та культурні протести:** Дискусії про статус російської та української мов викликали напругу. Російськомовна меншина виступала за ширший статус російської, тоді як україномовні активісти вимагали її захисту, що іноді призводило до локальних акцій.
- **Наслідки:** Ці протести показали готовність суспільства до активності, але їхній вплив був обмеженим через розпорошеність і відсутність єдиного лідера. Вони стали прелюдією до масових протестів 2004 року.

Конфронтація навколо острова Тузла

- **Що таке острів Тузла?** Тузла — невеликий острів у Керченській протоці, який розділяє Чорне та Азовське моря. До 1925 року він належав Російській імперії, але після розпаду СРСР став предметом суперечок між Україною та Росією.
- **Конфлікт 2003 року:** У вересні 2003 року Росія почала будувати дамбу від Таманського півострова до острова Тузла, що викликало протест України. Київ вважав це порушенням її територіальної цілісності, оскільки острів був частиною Херсонської області.

Розвиток подій:

- Україна відправила прикордонників і розпочала дипломатичні переговори. Росія стверджувала, що дамба має економічне значення (для захисту від ерозії), але її дії розглядалися як спроба змінити статус-кво в регіоні.
- Протести в Україні, зокрема в Криму та на материку, підтримали позицію уряду. Суспільство сприйняло дії Росії як провокацію.
- **Результат:** Після напружених переговорів Росія зупинила будівництво дамби, але острів залишився джерелом напруги. У 2004 році було підписано угоду про делімітацію Керченської протоки, але остаточне вирішення питання так і не було досягнуто. У 2014 році, після анексії Криму, Росія де-факто контролює Тузлу.
- **Значення:** Цей конфлікт став першим серйозним геополітичним зіткненням між Україною та Росією після розпаду СРСР, підкресливши важливість Чорноморського регіону для обох країн.